შაბათი 5 ენკენ. | № 36 — 1915.

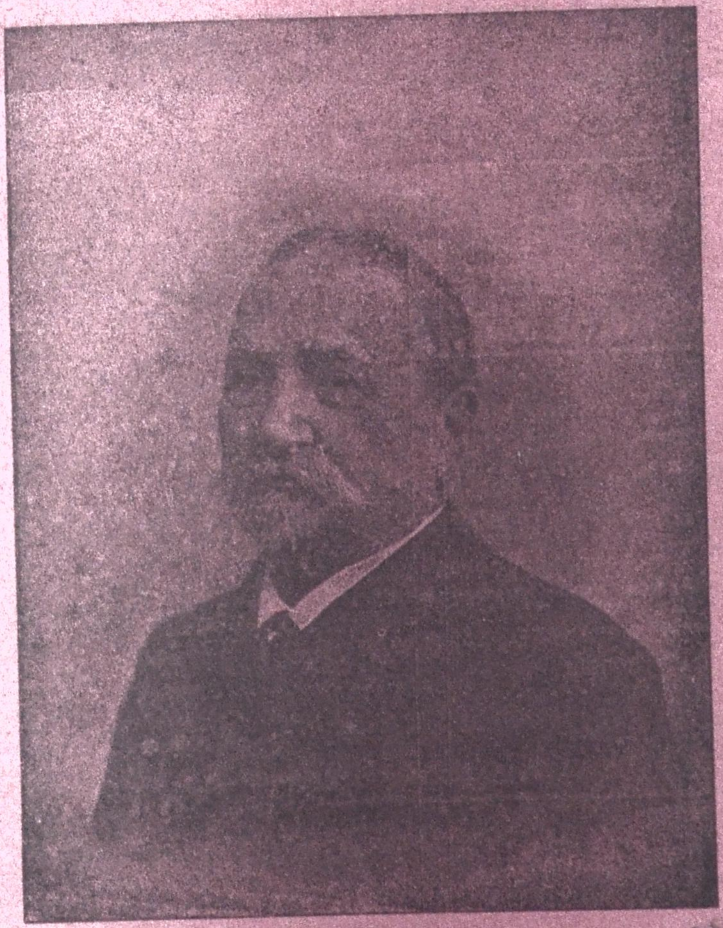

ილია ჭავჭავაძე (1837—1907)

მისი ვერაგულად მოკვლისა და დიდებულად დაკრძალვის 8 წ. შეს. გამო

№ 36

შინაარსი

1 **მეთაური**—მადლს მატლად ნუ ვაქცევთ; 2) საბანკო არჩევნები;
2 **გ. ტაბიძე**—Meri, ლექსი;
3 **ივ. ესტ. მჭ-ლი**—წითელი ბილეთი;
4 **ილ. ფერაძე**—გოგოთურ და აფშინა (კრიტიკული წერილი)
5 **გ. ქუჩიშვილი**—ჩვენი ბუნება (ვაჟას ნატვრა)
6 **მ. კიაზოშვილი**—ჩუმი მოლვაწე ხელოვანნი
7 **პ. ირეთელი**—ბედნიერი დღე
8 **ზ. ედილი**—ავი თვალი, ამბავი
9 **გენო**—კახელი გლეხის ჩაცვილი
10 **ვანო მესხიევი**—ვაჟას დაფასება
11 **ბოგოლა გაბიდოური**—წერილი ფშაველიდან, „ჩვენ ვაჟას“
12 **გუგული**—ვინ ვის ეომება
13 **ქართული სახიობა**
14 **წვრილი ამბები**

ახალი კლუბი

ერთი კვირის პროგრამა 7—13 ენკენისთს

ორშაბათი 7 ენკენისთვე—ოპერეტკა,

სამშაბათი 8 ენკენისთვე—**სიმფონიური კონცერტი.** ს. ი. პრესმანის ლოტბარობით.

ოთხშაბათი 9 ენკენისთვე **სინემატოგრაფი.** სეანსის შემდეგ **დიდი სიმებიანი ორკესტრი ბაღში.**

ხუთშაბათი 9 ენკენისთვე **ქართული წარმოდგენა.** თეატრში შესვლა უფასოა.

პარასკევი 10 ენკენისთვე **სინემატოგრაფი.** სეანსის შემდეგ **დიდი კონცერტი ბაღში**

შაბათი 11 ენკენისთვე **სიმფონიური კონცერტი.**

კვირა 12 ენკენისთვე **საბავშვო** საღამო-სეირნობა, **სინემატოგრაფი** და **სამხედრო ორკესტრით.**

სინემატოგრაფის დასაწყისი საღ. 8 ს., არმოდგ. და სიმფ. კონცერტებისა საღ. 9., წბავშვო საღამო 5 დან 9 საათამდე.

საუმრები კლუბში შესასვლელათ იხდიან 6 სტ ჩვეულებრივ ფასს.

ხარფუხის საზოგადო კლუბი

მიხეიდის
№ 131

საუტხოვო საზაფხულო როტონდაში, სცენით და მძკენიერი, ელექტრონით განათებული, ბადით.

კვირას, 6 ენკენ. **კონცერტი** ივ. სარაჯიშვილის მონაწილეობით

ორშაბათს: 7 ენკენ. **საზანდარი**

სამშაბათს 8 ენკენ. **რუსული წარმოდგენა**

ოთხშაბათს 9 ენკენ. **ქართული წარმოდგენა,**

ხუთშაბათს 10 ენკენ. **საბავშო საღამო: სიმებიანი ორკესტრი**

პარასკევს 11 ენკენ. **საზანდარი; სინემატოგრაფი**

შაბათს 12 ენკენ. **კონცერტი**

კვირას 13 ენკენ. **მალოროსიული დასის წარმოდგენა**

დასაწყისი საღამოს 8½ საათზე.

შესავალი ფასი: შამკანი იხდიან, —30 კ. ქალები და სტუდენტები - 20 კ.

წარმოდგენა იწყება 9 საათზე, სინემატოგრაფი—8½ ს., საბავშო საღამო—5 ... 9 ს.

№ 36

ᲬᲚᲘᲣᲠᲐᲓᲘ ᲛᲔᲡᲐᲛᲔ

წლიურად 5 მ., ნახ. წ. 3 მ., 1 თვ. 40 კაპ. ცალკე ნომერი 10 კ. ხელის მოწერა მიიღება „სორაპან“ის სტამბაში. მისამართი: Тифлисъ Ред. „Театри да Цховреба“ І. Имедашвили

ხელ-მოუწერელი წერილები არ დაიბეჭდება.—ხელთნაწერები საჭიროებისამებრ შესწორდება.—რედაქტორთან პირისპირ მოლაპარაკება შეიძლება „სორაპანის“ სტამბის კანტორაში—დილით 9—2 ს., საღამოთი 5—7 ს., ტელეფონი № 15-41

№ 36 შაბათი, 5 სექტემბერი 1915 წ.

5 ენკენისთვე

მადლს მატლად ნუ ვაქცევთ... ორმოცი დღე სრულდება, რაც ვაჟამ თვალი დაჰხუჭა და რაც უფრო მეტი დრო გაივლის, რაც უფრო კარგად შევისწავლით და შევიგნებთ ამ მთის ლაღი შვილის ლაღ შემოქმედებას, მით უფრო გულის კვნესა გაგვიძლიერდება, რომ ჩვენის დაუდევრობით ადრე დავკარგეთ იგი—სიამაყე ჩვენის მწერლობისა,—რომელსაც შეეძლო 20-30 წელიწადი კიდევ ნაყოფიერად ემოღვაწნა...

ჩვენს მწერლობაში არა ერთ გზის აღნიშნულა ის გულციობა-დაუდევრობა, რომლის ნაადრევი მ ხვერპლნიც შეიქმნენ ალ. ყაზბეგი, ეგ. ნინოშვილი, არ. ჯორჯაძე...

და ბოლოს ვაჟაც...

უნდა ვიღონოთ რამე, რომ ასეთ თვითმკვლელობის მოწმენი აღარ შევიქმნეთ...

მართალია, ბევრი საზოგადო საქმე გვაქვს დაწყებული და ჯერ არც ერთი დასრულებული, მაგრამ ჩვენი ხალხის მოჭირნახულთა შესახებ ზრუნვა იმდენად საყურადღებოა, რომ მისი მიფუჩეჩება არ გვეპატიება...

თუ დღემდე არა გაგვიკეთებია რა, დღეიდან მაინც უნდა საქმედ ვაქციოთ ის აზრი, რომელიც ჩვენს პრესაში გამოითქვა, სახელდობრ: ავაგოთ საზოგადო მოღვაწეთა თავშესაფარი აგარაკში, სადაც სულს მოითქვამენ ხანგრძლივი შრომით ღონე-მიხდილნი და დასნეულებულნი მწერალნი, მსახიობნი თუ სხვა დარგის საზოგადო მოღვაწენი...

ამ თავშესაფარის აგება იკისრა ქართული კულტურის მოყვარულთა საზოგადოებამ, რომელმაც მუყაითი შრომით გასულს წელს თავი გამოიჩინა.

იმედია ყველა ხელს მოუმართავს, რომ საზოგადოებამ ეს აზრი განახორციელოს.

თუ კი ჩვენი კულტურული წინსვლა რაიმე ღირებულებას წარმოადგენს და მის მუშაკთ ჭეშმარიტად პატივს ვცემთ, მარტო სიკვდილის შემდეგ კი ნუ ვამკობთ ვარდ-ყვავილებით,—სიცოცხლითვე ვაღირსოთ თბილი ლუკმა, გრილი ოთახი, ერთი ვარდი...

პატიოსანი საქვეყნო მუშაკის მადლს მატლად ნუ ვაქცევთ და სიცოცხლითვე მადლი უძღვნათ ჩვენდა საკეთილ-დღეოდ.

ვაჟას ხსოვნის პატივსაცემლად მაინც უნდა მოვიქცეთ ასე...

———

ᲡᲐᲑᲐᲜᲙᲝ ᲐᲠᲩᲔᲕᲜᲔᲑᲘ ხვალ, 6 ენკენისთვეს, სასოფლო-სამეურნეო ბანკის არჩევნებია...

ბანკი ჩვენი ნივთიერი აღორძინება-განვითარების ერთი რგოლთაგანია, თუ მას სათავეში რიგიანი, შეგნებული, მცოდნე და ჩვენი ქვეყნის ყოფა-ცხოვრების მცნობი კაცი უდგას..,

ჩვენი სოფელი ახლა გამოდის აღებ-მიცემობისა და მრეწველობის გზაზე,—ბევრი დარგი ჩვენის მეურნეობისა და ვაჭრობა-მრეწველობისა ჯერ კიდევ პირველყოფილ მდგომარეობაშია... ბევრმა ვაჭარ-მრეწველმა თუ მეურნემ ჯერ რიგიანად არც-კი იცის, სად როგორ მოინაცვლოს ხელი თავისი საქმის წინ წასაწევად, მაშინ, როდესაც ჩვენი მეზობელნი ურთიერთის დახმარებით და ბანკიდან ხელის მონაცვლებით თავის საქმეს აყვავებენ...

ამიტომაც ჩვენს სასოფლო სამეურნეო ბანკში ისეთი კაცებია საჭირო, რომლებიც მთელი თავისი არსებით მონაწილეობას მიიღებენ ქართველი მეურნე-მრეწველ-ვაჭრის საქმეთა დაწინაურებაში, ე. ი ყოველის კანონიერისა და ადვილად მოსახერხებელი გზით ხელს შეუწყობენ ერთის მხრით მრავალ მსხვილ მეთანხეთა გარეშემოკრებას, მეორე მხრით—ჩვენი ახალად ფეხადგმულ ვაჭარ-მრეწველთა და სოფლის მეურნეთა წინსვლას...

არა კმარა მხოლოდ ბუღალტერიის ცოდნა, ერთს რომელ ამე საგანში სპეციალობა, არამედ საჭიროა, როგორც ვსთქვით, ჩვენი ქვეყნის ავკარგის ცნობა და ხალხის ნდობაც...

ბანკის თავმჯდომარედ, როგორც გავიგეთ, ერთხმად ასახელებენ ბანკის დიდი ხნის მოჭირნახულეს, ყოვლად უმწიკვლო კაცს ვ. რ. ყიფიანს, ხოლოთ დირექტორად—ცნობილს საზოგადო მოღვაწეს პ. ა. გოთუას, რომელიც აგერ ათი წელიწადია დაუღალავად იღვწის სამწერლო-საზოგადო ასპარეზზე, და მისივე თაოსნობით შესდგა კავკასიის სავაჭრო-სამრეწველო ბანკის საზოგადოება, ამ მილიონამდე მანთიან თანხით.

სრული იმედი უნდა ვიქონიოთ, რომ ბანკის მონაწილეთა საზოგადოკრება ამ ღირსეულ კაცთ მიანდობს თავის საქმეთა წარმოებას...

M E R I

შენ ჯვარს იწერდი იმ ღამეს, მერი!
მერი, იმ ღამეს მაგ თვალთა კრთომა,
მაგ უცხო სახის ელვა და ფერი
მწუხარე იყო ვით შემოდგომა.

ათეთრებული და მოცახცახე
თრთოდა სანთლების მთელი კრებული,
მაგრამ სანთლებზე უფრო ეგ სახე
იყო იდუმალ-გაფითრებული.

ელავდა ტაძრის გუმბათი, კალთა,
ვარდთა დიოდა ირგვლივ სურნელი,
მწუხარე იყო, მაგრამ მაგ თვალთა
სხვა იყო სევდა განუკურნელი.

შენ იქ თანხმობის წარმოსთქვი ფიცი...
მერი, ძვირფასო! დღესაც არ მჯერა
და იმის შემდეგ დღესაც არ ვიცი:
ეს გლოვა იყო თუ ჯვარისწერა?

თითქო ვიღაცა მწარედ გოდებდა
ვიღაცა თავის ყრმობას ჰკარგავდა,
დაგიტირებდა, შეგიცოდებდა...
დღესასწაულს კი ის დღე არ ჰგავდა.

შენ ჯვარს იწერდი იმ ღამეს, მერი...
მერი! იმ ღამეს გული მწყდებოდა,
ვიდექი სვიტთან და ყველაფერი
მწარე ოცნებად მეჩვენებოდა.

ნუ თუ დაგკარგე? ნუ თუ არას დროს
ბედი ჩემთან არ გაგათანაბრებს?
სხვისმა ალერსმა უნდა დაგათროს?
სხვამ უნდა მიგცეს იდუმალ ზღაპრებს?

ნუ თუ სხვამ უნდა დასწვას ეგ მკერდი
თოვლივით თეთრი და მშვენიერი?
დაბრუნდი, მერი! მერი, შეჩერდი!
მე აქ ვარ, აქა, ძვირფასო მერი!

შენ ჯვარს იწერდი იმ ღამეს, მერი!
იმ ღამეს შენი სიცოცხლის ბედი
გათავდა... ჩაჰქრა შუქთა ჩანჩქერი...
ტაძრიდან მწარე გესლით გავედი.

სად მატარებდა ნაბიჯი ჩქარი
არ მახსოვს, თვალთა ხედვა მიმძიმდა...
ბნელოდა... მძაფრი დაჰქროდა ქარი
და განუწყვეტლად სწვიმდა და სწვიმდა.

ნაბადი ტანზე შემოვიხვიე,
თავი მივეცი ფიქრს შეუწყვეტელს,
დავკარგე ძალა და სახლთან იქვე
ლონე-მიხდილი მივაწექ კედელს.

ასე მწუხარე ვიდექი დიდხანს
და ჩემს წინ შავი, სწორი ვერხვები
აშრიალებდენ ფოთლებს ბნელ-ხმიანს
როგორც გაფრენილ არწივის ფრთები.

და შრიალებდა ტოტი ვერხვისა,
რაზე—ვინ იცის... ან და ვინ ასწერს
იმ ბედს, რომელიც მე არ მეღირსა,
რისთვისაც გული ეხლაც ისევ სძგერს.

ან უეცარი გასხივოსნება
რად ჩაჰქრა ასე? ვის ვევედრები?
რად აშრიალდა ჩემი ოცნება,
როგორც გაფრენილ არწივის ფრთები?

ან ცას ღიმილით რად გავცქეროდი,
ან რად ვიჭერდი შუქს შოკამკამს?
ან „მესაფლავეს“ რად ვატირებდი,
ან რად ვკვნესოდი ჩემს „მე და ღამეს“...

ქარი და წვიმის წვეთები ხშირი
კვნესოდენ, როგორც კვნესოდა გული...
და მე ავტირდი ვით მეფე ლირი,
ლირი ყველასგან მიტოვებული.

გ. ტაბიძე

სასოფლო-სამეურნეო ბანკის არჩევნები

ვ. რ. ყიფიანი
ბანკის თავმჯდომარედ დასახელებული.

პ. ა. გოთუა
ბანკის დირექტორად ასარჩევი.

წითელი ბილეთი

(ნამდვილი ამბავი)

— წითელი ბილეთი... წითელ ბილეთიანები მიჰყავთ...

— გაისმა სოფ. ვეჯში.

ლოგინში მწოლიარე ანდრია ოდნავღა ფეთქავდა... მძაფრი სიცხე ჰქონდა, მაგრამ მაინც იკითხა:

— რაო, წითელი ბილეთიანები მიჰყავთო?!... წითელი ბილეთიო., წითელი... ჩემი ილუა ხომ წაიყვანეს და აგერ ექვსი თვეა ამისი არა ვიცირა: მკვდარია თუ ცოცხალი. ახლა შაქრიკოც მიჰყავთ... წითელი ბილეთიანი... წითელი... წითელი...

და მოჰყვა უსწორ-მასწოროთ ბოდვას:

— მე... მე.. დედაკაცო, დედაკაცო! მე?!... შენ?...

— შენც და მეც შავი ჭირი,! შენიშნა მაკამ, რომელიც იქვე მიხრუკულიყო გულხელ დაკრეფილი: რაღა დაგვრჩენია, შე უბედურო?!... ილუასი არა ვიცით რა, ე შაქრიკოც მიჰყავთ.

— წითელი ბილეთი... წითელი..

კვლავ წაილუღლუღა ანდრიამ...

* * *

„არალალო, კოხტა მარო,
კოხტა ბიჭის მიმდევარო,
არალალო, არალ...“

ამ სიმღერით შემოაღო კარი შაქრიკომ.

— შვილო, შენ გემღერება და მეცა მკითხე... ტირილით მიმართა მაკამ.

— ეჰ, დედი, სადაც ჩემი ძმა ილუა— იქაც მე... ნუ სწუხარ, დედავ, თუ ცოცხალია ჩემი ძმა, მეც ცოცხალი დავბრუნდები და თუ მოუკლავთ,— სისხლსა, სისხლს, დედი, სისხლს ავიღებ! ..

„გვერდზე მოგითოხნე კალო,
არალალო, კოხტა მარო!...“

— წითელი ბილეთიანი... წითელი... ლუღლუღებდა სიცხით გამობრუებული ანდრია.

— შვილო, მოისვენე მაინც, ნაქეიფარი ხარ, დილაზედ ადრე უნდა ასდგე... შვილო, გენაცვალოს დედა, მოიგონე რამე სატკივარი, იქნებ გაგანთავისუფლონ...

— რაო... სატკივარიო?!... რას ამბობ, დედი? სატკივარი მოვიგონო და მერე ჩემ ტოლ ბიჭებმა მასხარად ამიგდონ?!... არა, დედი, მე მაგისთანა ქალაჩუნობას არ გავწევ. ჩემი ძმა, ჩემი ილუა იქ არის, იქ იბრძვის, მეც იქ უნდა წავიდე. რა ნება მაქვს, ვსთქვა: „ავათა ვარო,“ როდესაც არა მტკივარა!...

ანდრიას სიცხემ უმატა, შაქრიკო სიმღერა-ღიღინით წამოეგდო ლოგინზე და წამსვე ხვრინვა ამოუშო.—მაკამ მთელი ღამე ტირილით გაათენა კალოზე..

* * *

რიჟრაჟია...

გზირის ხმა მოისმა:

ბიჭო შაქრიკო, წამოდი ჩქარა, დღეს ნაჩალნიკთან უნდა გამოცხადდეთ.

— ეხლავ, ეხლავ!... შესძახა შაქრიკომ თვალების ფშვნეტით.

— „გამოცხადდეთ“ თქვენა და ღვთის წყრომა თქვე კომლობა გაციებულებო. შეჰყვირა მაკამ: ორი შვილი მყავს, ორივეს მართმევთ მე და ოთხმოცის წლის მოხუცებულს რაღა პასუხს გვაძლევთ?!.

— ბრძანებაა, ნათლიდედ, ბრძანება!... აბა რა ჩემი საქმეა.!

— ნუ სტირი, დედი, სადაც ჩემი ძმები, მეც იქ...

მშვიდობით, დედი!...

— მშვიდობით მამი! —გადაეხვია შაქრიკო და ჩაეკონა ტუჩებში, მაგრამ რა იგრძნო: წუ-

ხანდელი ოდნავ მოლუღლუღე !იცხიანი ტუჩები ყინულად გადაქცეულიყო.

— მაში, მამილო!.. დაუწყო ნჯღრევა, მაგრამ ამაოდ...

— შაქრიკო! წამოდი ჩქარა, კაცო, შენ ხომ არ მოგელოდება იმოდენა ხალხი! კვლავ მოისმა გზირის ხმა.

— მოიცა, კაცო. სად წამოვიდე, ერთი მუჭა მიწა მაინც ვალირსო მამაჩემს!...

— არ შეიძლება, ბრძანებაა.. იყო გზირის მკაცრი პასუხი.

თავ-ჩაღუნილი შაქრიკო ქვითინით გამობრუნდა სახლიდამ და გაეშურა ბრძანების ასასრულებლად, ქვითინში მოსთქვამდა ხამუშ-ხამუშ:

„ერთი მუჭა მიწა მაინც მივაყარო მამა ჩემს!“

...შაქრიკოს ეთხოვებოდა ყველა სულდგმული, თითქო სამუდამოდ აცილებდენ... ბუჩქმა და ეზოს ძირში, გზასთან, მდგარმა ლეღვის ხემაც სალამი გააყოლა რტოების რხევით... იმავე ლეღვზე შუა გულის ჩაიფრთხიალა შაშვმა.

ივ. ესტ. მჭ—ლი

გოგოთურ და აფშინა

პოემა ვაჟა ფშაველასი

(კრიტიკული ესკიზი)

შინაარსი. პოემაში კამოსატულია ორი ვაჟ-კაცი: ხევსური აფშინა და ფშავი გოგოთური. ორივე კათქმულია სიყვაკცით, მაგრამ, ისე კი რომ აფშინას სიყვაკცე უარყოფითია, ხოდო გოგოთურისა კი საქებ-სადიდებელი... ერთხელ ტოლის მიერ წაქეზებული გოგოთური, დასვენებული ომოაგან, შეიარადებული მიდის „ისარჩოს საძებნელად“ და შეხვდება შეიარადებულს, ავაზაკობით თავის მრჩენს აფშინას. აფშინა იარაღს წაართმევს გოგოთურს, რომელიც ბირველხანად დათმობის და მოთმენის გზას დაადგა.. მაგრამ შემდეგში გოგოთური არა თუ იბრუნებს უოველივე წანართმევს აფშინასაგან, არამედ თვით წაართმევს აფშინას უფლაფერს, შეკრავს და სცემს... სირცხვილნაჭამი აფშინა ეფედრება პატიებას გოგოთურს, რომელიც ანთავისუფლებს მას. ამის შემდეგ დაძმობილდებიან გოგოთური და აფშინა... მაგრამ აფშინა, რომელმაც შეირცხვინა თვისი სიყვაკცე და იგრძნო თვისი წარსულის შეცდომა, ხევის ბერად დგება, განშორდება სოფელს და მის ამოოებას, კახდება სჯულის ერთგული და შედამ სტირის თვის მკვდარ ვაჟ-კაცობას და ცოცხლად თავის დამარხვას. ჩვენ დავახასიათებთ უმთავრესად გოგოთურს.

I) გოგოთურის დახასიათება.

ა) მისი სივაჟკაცე. მთა ისეთი ადგილია, რომელიც თვის შვილთ უდგიძებს და უძლიერებს ქვეყნის სიყვარულს, განსაკუთრებით სიყვარულს თავისუფლებისადმი... მისი ნიადაგი წყალი და ჰაერი ხელს უწყობს მკვიდრთა განსაკუთრებულ ბუნებას, მათს ფიზიკურს გაძლიერებას. მთის შვილის კუთები და გული ვითარდება მთის ადმართ-დადმართით, მის სადი მყავბადით, მდიდარი ჰაერით; მადად მთების ქარიშხალი, ელვა და ჭექა მას ბასძახოდა კამბედაობას და ბრიდ-წყლიანი ბანჩქერები და მთის ტივი წკრიალა და ანკარა ნაკადნი შედამ უმდერს თავისუფლების ტკბილ ჰანგსა...

ვაჟა-ფშაველას მთიელი თავისუფლების მოტრფიალეა, მონობის მოძულე... თავისუფლების გმირია და მისთვის დგრის სისხლსა... ხშირად ავიწყდება ტოლი და შვილი: მთელ მის არსებას მოიცავს სახოგადოებრივი გრძნობა—მისი მე განიმსჭვალების სხვების, მოყვასთა ბედნიერების ძიებით.. მთიელი, უბრალო ქართველი, სწავლა-განათლებას მოკლებული, თვის ბუნებაშა ატარებს მარადისობის გრძნობას მოყვასთა სიყვარულისას, იმ გრძნობას, რომელიც ჩვეულებრივად კუთვნილებაა დიდბუნებოვან გვამთა...

ვ. შალიკაშვილი
ბაქოს დრამ. წრის
რეჟისორად მიწვეული.

კ. შათირიშვილი
სახალხო თეატრის
რეჟისორად მიწვეული.

მთის ღვიძლიშვილი იმედი საზიკაული, ვაჟას ხოემის გმირი გლოვობს თავის ტხენს და ავად არის ამის გამო... მისი სულისკვეთება ნათლად ესმის მთიელთა სულის მესაიდუმლეს, ვაჟა-ფშაველს, რომელიც ეხება საზიკაულის გლოვის მიზეზს და ამბობს:

„ჯავრი ჰკლავს საზიკაულსა,
შედუღებული შხამითა,
ცრემლიარ მოსდის თვალზედა“.

ტხენთანაა შეერთებული მრავალი მოგონება მთიელისა, მრავალი ამბავი მისი სიცოცხლისა, მისი თავგანწირულებისა.. ნადგომს მთიელი თავის ტხენს და ფიქრობს:

„რითლა წავალის ლაშქარსა?
ლეკებს რით გაჰყვეს კვალზედა?
ვინლა შეაშრობს ტყვეებსა
(ლეკთაგან მოტაცებულთ)
ცრემლს, ჩამომდინარს თვალზედა?
დაჩაგრულების საშველად
ხელს ვინ დაიდებს ხმალზედა?!

ჩაგრულთა დახმარება და შველა მთიელისთვის არაა ცალიერი სიტყვა, როგორც კაბინეთებში მსხდომ დიბერალებისთვისაა, არამედ რის ცოცხალი საქმე... მთიელი გმირი ნაკლებ ჭარბობს სიტყვას: ის განხორციელებული საქმიანობაა. ქართველ მთიელს მოუხდა ტხოვრება კავკასიონის მთათა შუა კლდეთა და თოვლიან ყინულიან ხეობათა არეზე.. მის გულს სწვდებოდა მახვილის წვერივით ბარის ქართველთა ხშირი კვნესა შემოსეულ მტერთაგან და იძულებული შეიქმნებოდა მათთვის იარაღით დახმარება აღმოჩინა; მასვე უხდებოდა ბრძოლა სხვა და სხვა მტერთან, რომელნიც მის შეზიბლად სტხოვრობდნენ... ამ კარგმოგებამ კაასაკლდევა მთიელი და გაუდვია ვაჟკაცობის, რაინდობის შეუდრეკელი სული. ასეთია ფშაველი გოგოთური, რომელიც ფშაველში ზის და სწუხს იმის გამო, რომ ომი ადარაა...

„გოგოთურ ამაზედა სწუხს,
ხმა აღარ ისმის ომისა,
მიწურვილია, თავდება
ჟამი ზაფხულის ორისა ..“

მზადაა წავიდეს ბარად, რომ ბარის ქართველებს უშველოს კასაკირში, შაგრამ ელის ქართველთა მეთაურის მეფის სიტყვას, მიბართვას გოგოთურისა და ფშავთადმი:

„შემოგვესია მტერიო,
ფშავით მოვიდეს ლაშქარი,
ჩემი ერთგული ერიო,
წინ გამაუძღვეს გოგოთურ,
ჯერაც არ არის ბერიო“.

და მართლაც ქართველთა მეფე დიდად აფასებდა ჯოგოთურის თავგაწირვას. მის სიგაკცეს, მის სიგმირეს. იცნობდა გვირგვინოსანი გოგოთურს და ასე ახასიათებდა საყვარელს რაინდს.

„გოგოთურ
ათას კაცთანა ვადრე,
ათასგანა მყავს ნაცადი;
ათასგან ომში ვატარე.
გოგოთურს რკინის გული აქვს,
ჯანი ხომ გადამეტია,
რამდენჯერ მარტო შებერტყის
მტერი, ქვიშაზე მეტია.
ომში სიკვდილს ჰგავს გოგოთურ,
შეუბრალები უკვდავი,
მტერსაც ზარსა სცემს უზომოს,
როგორაც სულთამხუთავი..
ისე აგორებს მტრის რაზმებს,
როგორც ნავს ტალღთა დენანი,
ალბად სწყალობენ ვაჟკაცსა
ის ანგელოზნი ზენანი“...

ილ. ფერაძე

(გაგრძელება იქნება)

ბედნიერი დღე

(გაგრძელება. იხ. „თ. და ც." № 35)

VI

თებრო, სალომე, ეგნატე, აპოლონ, კოტე, გიორგი და სანდრო.

(აპოლონ და სალომე ხელი-ხელ გაყრილი შემოდიან. სალომე წელში იგრიხება და თავი მაღლა უჭირავს. მიესალმებიან ყველას)

ეგნ. (მიეგებება) მობრძანდით, მობრძანდით! გვაცდევინეთ, მაგრამ მუსიკით და სიმღერით შეგხვდით მაინც.

სალ. (ეშხიანად) გვაპატიეთ, რომ დავიგვიანეთ, აპოლონს უცბად საქმე გაუჩნდა.

აპოლ. (დიმილით) დიახ, ბატონებო, ძლიერ დანაშაული ვართ, რომ გაცდევინეთ, მაგრამ იმედი მაქვს თქვენი ლმობიერი გულის არ გაგვიწყრებით.

ეგნ. (მიიწვევს ყველას) დაბრძანდით, (აპოლონს) დაბრძანდით, ბატონო აპოლონ, დაბრძანდით სალომე. (ყველანი დასხდებიან)

აპოლ. მგონია სიმღერა შეგიშალეთ.

სალ. (ტუჩებ-აპრუწვით მიტრიალ-მოტრიალდება სკამზე) უი ქა! მართლა ძალიან ხელი შეგიშალეთ, რა მშვენივრად მღეროდით. თქვენი სონა უკრავდა ისე მშვენივრათ?

თებ. მშვენიერი სად არის, უკრავს ისე, „ტაკ სებე".

სალ. სადა ბრძანდება სონაი?

თებ. თავის ოთახში არის, წამობრძანდით გაჩვენოთ. (სალომე და თებრო შედიან ოთახში)

ეგნ. ხომ არა გცხელათ, ბატონო აპოლონ?

აპოლ. რას ბრძანებთ, აქ პირდაპირ სამოთხეა. ქუჩაში ისე ცხელა, რომ იწვის ყველაფერი. ეს ოხერი ლამეც რომ არა გრილა გაგონილა? ასეთი ცხელი ზაფხული ჯერ არავის უნახავს.

კოტე. სოფლები სულ დაიღუპა. სულ გადახმა ყველაფერი, მოსავალი აღარ იქნება, შიმშილობა აუცილებელია.

ეგნ. (მწუხარებით) რა გვეშველება სოფელი თუ დაიმშა, არც ჩვენ დაგვეყრება ხეირი.

აპოლ. რასაკვირველია, სოფელი ჩვენი დედაა, თუ სოფელს არა ექნარა, ვინ უნდა გვასაზრდოვოს.

სანდ. გუშინ წერილი მივიღე ჩვენი სოფლიდან და იწერებიან, აქ უკვე შიმშილობა დაიწყოვო.

ეგნ. (მწუხარებით) უჰ! რა უბედურებაა.

კოტე. (დაღონებით) დიახ, უბედურება და მეტი არა?! იქ სოფელი კვნესის, სიბნელეში იხრჩობა, შიმშილით სული ჰხდება, ჩვენ კი აქ ვსხედვართ. (წამოდგება აღელვებული და გაივლ გამოივლის) სოფელს შველა უნდა, ინტელიგენცია იქ არის საჭირო, ჩვენ კი ყველანი ქალაქისკენ მოვეშურებით.

სანდ. (სიცილით) მაშ სოფელში როგორ უნდა გავსძლოთ?

აპოლ. ზაფხულობით კიდევ შეიძლება ორი-სამი თვით და ზამთრობით კი შეუძლებელია.

გიორ. (სიცილით) თავი რომ მომაგდებინოთ, სოფელში ვერ ვიცხოვრებ. როგორ უნდა გავსძლო?

კოტე. განა ცოტა საქმეა სოფლად?

სანდ. თუ ბევრი საქმეა, შენ თვითონ აქ რას ზიხარ: ადექ და წადი, თუ კი ასე გეწვის გული.

კოტე. დიახაც რომ წავიდოდი, მაგრამ გაზეთს რა ვუყო?

გიორ. გაზეთს სხვა კი ვერ მოუვლიდა? (შემოდიან თებრო, სონა და სალომე. ყველანი გაჩუმდებიან)

VII

იგინივე და **თებრო, სალომე და სონა.**

აპოლ. (წამოდგება და წავა სონასკენ. ხელს ჩამოართმევს) როგორ ბრძანდებით, როგორ გიკითხოთ?

სონა. (მორცხვათ) მადლობელი ვართ. დაბრძანდით!

აპოლ. გმადლობთ. თქვენ დაბრძანდით. (ორნივე გაჩუმდებიან)

სალ. (ჩუმად აპოლონს) აბა კარგათ შეხედე, შვილო, რა მშვენიერებაა! (სონას) ჩემი აპოლონი დღეს ძალიან დაიღალა. მუდამ ბევრი საქმე აქვს. (გვერდზე მოუდგება აპოლონს და ხან მას უყურებს, ხან სონას)

ევნ. დაბრძანდით, ბატონო აპოლონ, დაბრძანდით სალომე. (სონა და აპოლონ ერთად დასხდებიან. სალომე აპოლონს უკან დაჯდება, მის ახლოს თებრო; ეგნატე დანარჩენ სტუმრებთან ზის და ებაასება)

აპოლ. (სონას ნერწყვის ყლაპვით) მეტის მეტი დიდი სიცხეები დაიჭირა.

სონა. (მორცხვად) დიახ, ძალიან „ცხარე“ დღეებია. (ორნივე გაჩუმდებიან)

სალ. (ხელს წაჰკრავს აპოლონს და უჩურჩულებს) რას გაჩუმებულხარ, შვილო, უთხარი რამე. (თებროს ხმა მაღლა) უჰ! თქვენი ჭირიმე რა რიგათ ცხელა! (ინიავებს)

თებრო. ამოდენა ქალი გავზდილ ვერ და ჯერ ასეთი სიცხე არ მახსოვს.

აპოლ. (სონას) ქართულ თეატრში დაიარებით? როგორ მოგწონთ ქართული წარმოდგენები?

სონა. (ღიმილით) არ დავდივარ.

აპოლ. (გაოცებული) რატომ?

სონა. მე ოპერებზე დავდივარ „კაზიონი“ თეატრში.

აპოლ. საკვირველია, რად შეგძულებიათ ასე ქართული თეატრი?

სონა. (სიცილით) მე იქ ვერაფერი „ოშჩუშჩენია“ ვერ ვნახე, ვერაფერი გავიგე.

აპოლ. (გაოცებული) ქართული არ იცით?

სონა. როგორ არ ვიცი, მაგრამ ღრმა ქართული არ ვიცი.

აპოლ. (დაღონებით) სამწუხარო ამბავია. ალბათ თქვენ ხუმრობთ. იცოდეთ, რომ ღრმა ქართულის მცოდნე ჩვენში იშვიათია და რა გასაკვირია თქვენ რომ არ იცოდეთ?

ეგნ. (წამოდგება და იწვევს სტუმრებს) მობრძანდით, ბატონებო, ვგონებ. ვახშმობის დრო არის. აბა, თებრო! გაგვიძეხ, ბერო მინდია!

თებრო, ეხლავე, ეხლავე! (ეძახის მელანოს) მელანო! მელანო (შემოდის მელანო) აბა, ჩქარა მოგვართვი რაცა გვაქვს. (მელანო გადის და შემოაქვს, საჭმელები. ყველანი სუფრას მოუსხდებიან. ერთ მხარეს სხედან აპოლონ, სალომე, თებრო და სონა, მეორე მხრით ეგნატე, კოტე, სანდრო და გიორგი. სმა-ჭამას დაიწყებენ)

ეგნ. (ეპატიჟება სტუმრებს) მიირთვით, მიირთვით, ბატონებო. ნუ მოვიწყენთ. (აიღებს ჭიქას) აბა, ყმაწვილებო! ხომ იცით სუფრის უფროსი საჭიროა. ავარჩიოთ თამადა. იმედია, ბატონი სანდრო უარს არ იტყვის. (ყველანი სთხოვენ)

სანდ. არ შემიძლია, ბატონებო, გამანთავისუფლეთ.

ეგნ. გთხოვთ! (ყველანი სთხოვენ)

სანდ. რა გაეწყობა. (წამოდგება აიღებს ჭიქას) მაშ, ბატონებო, აავსეთ ჭიქები, ვადღეგრძელოთ ამ ოჯახის ბურჯი, დიასახლისი ქალბატონი თებრო. ოჯახის დედა ბოძი დედაკაცია, მას შეუძლია როგორც უნდა ისე დააყენოს ოჯახი. მასზეა დამოკიდებული შვილების აღზრდა, მასზეა დამოკიდებული ქმრის ბედნიერება და უფრო ფართეთ რომ ვსთქვათ, მთელი ერის კეთილდღეობა. სწორეთ ასეთი ბრძანდება ქალბატონი თებრო: ის ნამდვილი ქართველი დედაა, მის გარშემო ყველაფერს ქართველური ელფერი აძევს, ის უზრდის ერს ქართველ დედას, მისი ერთათ-ერთი ქალი, ქალბატონი სონა ნამდვილი ქართველი ქალია. მაშ გაუმარჯოს ქალბატონ თებროს. (დალევს)

კოტე. (წარმოდგება, აიღებს ჭიქას) ვსვამ თქვენ სადღეგრძელოს, ქალბატონო თებრო. ყველა ქართველის გული სიამოვნებით აღტოკდება, როცა ხედავს, რომ ჯერ კიდევ არ მოვსპობილვართ, ჯერ კიდევ გვყანან ქართველი დედები, რომლებიც დაგვიზრდიან ისეთ ქართველ ქალებს, როგორიც სონაა. ეს ჩვენ დუხჭირ დროში იშვიათი მოვლენაა. გისურვებთ დღეგრძელობას. (დალევს ღვინოს და დაჯდება)

აპოლ. (წამოდგება, აიღებს ჭიქას, ჩაახველებს. ცოტა ხანს ფიქრობს) ქალბატონო თებრო! რაც აქ ითქვა, იმაზე მეტს ვერას ვიტყვი

სალ (წაჰკრავს ხელს და უჩურჩულებს) სთქვი, შვილო, სთქვი! ბევრი სთქვი.

პ. ირეთელი

(გაგრძელება იქნება)

ჩვენი ბუნება

ვაჟას ნატვრა

(ქებათა ქება)

I

მთებო! რა ლამაზები ხართ,
რა რიგ სიტურფით ჰშვენითა;
ია და ვარდი მოსულა
თქვენი ჩიტების სტვენითა!

ირმები დალაღებულან
სველი ბალახის წვენითა,
დადიან, დასეირნობენ
ყურ-დაცქვეტილი სმენითა!

საჯიხვო სერზე ჯიხვები
თავს იწონებენ რქებითა;
მათ საყურებლად ღრუბლები
მოდიან ცურვა-ფრენითა!

II

ნეტავ სულ თქვენთან მამყოფა,
მახარა თქვენის ლხენითა,
თქვენთან მაღირსა სიკვდილი,
თვალებს ვხუჭავდე თქვენითა,
ვისუდრებოდე ნისლებით,
გულზე ცვარ-ნამის დენითა,
მმარხავდეთ, მასაფლავებდეთ,
ფოთლებს მაყრიდეთ წყენითა
და სულ ნანინას დამძახდეთ
ლაღი ნიავის ენითა!

III.

მთებო! რა საყვარლები ხართ:
ტყე-ღელე-ჰალა-სერითა,
აყვავებული ქედებით,
მდინარეების ჩქერითა,
ცის ელვა-ჰექა-ქუხილით
და ქარიშხალის მღერითა!—
ისე არ მოვკვდე, არ გავძლე
თქვენი სიტურფის ცქერითა!

ჩუმი მოღვაწე—ხელოვანნი

თუ ვინმე ჩვენთაგანს რამის გაკეთება მოუსურვა, ჯერ ლაპარაკით მოგაბეზრებთ, ბოლოს-კი აღმოჩნდება, რომ სიტყვა იგი სიტყვადვე დარჩა და საქმით არარაობაა... ასე იქცევა ყველა ის, ვისაც თავისი პიროვნების გამოჩენის ინტერესი ამოქმედებს .. მაგრამ, სამხიარულოდ, ცივილიზაცია და აზროვნების განვითარება უანგარო ქველმოქმედების კალთებს თანდათანა შლის და გრძნობიერ გულს სამოღვაწეო ასპარეზზე იწვევს...

...და მისი სურვილი არ გაქარწყლდება...

ვისაც წილად ჰხვდება ბედნიერება და სოფ. აგლევისა და კნოლევის (გორის მაზრა) დაათვალიერება, უეჭველად იხილავს ორ ჩუმ მოღვაწეს: თავადთ კონსტანტინე ამირაჯიბსა და დუშიკო ფალავანდიშვილს (ქართულ მწერლობაში -ის ფსევდონიმით ცნობილს), რომელთა ნამოქმედარი ამ დებულებას ნათელ ჰყოფს.

თავ. კონსტანტინე მიხეილის-ძე ამირაჯიბი
სასოფლო სამეურნეო-სახელოსნო სკოლის დამფუძნებელი და სულის ჩამდგმელი.

პირველს, თავისი მხნეობით. სოფ. აგლევი გადაქცევია საბედნიერო წყაროდ, რომლის დასაწაფებლად თავს იყრიან ქართლის სხვა და სხვა სოფლების მცხოვრებთა შვილები: ქალნი და ვაჟნი. ეს უკანასკნელნი ადგილობრივ არსებულ სკოლა-სახელოსნოში სწავლობენ: საგნებს ქართულ-რუსულად, მუსიკას, ზეინკლობას, დურგლობას, მჭედლობას, მეურნეობას, ელექტრონით ამუშავებენ წისქვილსა და მანქანებს, რომელთა ძალით სოფელი და მცხოვრებთა სადგო-

მები საუცხოვოდაა გაჩირაღდნებული, — ხელ-საქმეს და მრავალ სხვას... *)

მაგრამ დაბეჩავებულ გლეხკაცთა საგანმანათლებლო იდეებით მომქმედს თავისი მოღვაწეობისათვის წერტილი აქ არ დაუსვამს და სწორედ აქედან იწყება მისი ქართული დრამატიულ ხელოვნებისადმი სამსახური, რომელიც ამ ახლო წარსულში კოპწია სცენით შეხამებულ პატარა სათეატრო დარბაზის აგებაში გამოისახა. და ეს ყოვლად საყურადღებო ნაბიჯი მით უფრო ძვირფასია, რომ სრულიად უფასოდ ჰმართავს შესაფერ ქართულ წარმოდგენებს განსაკუთრებით გლეხებისათვის... ჩემის აზრით ასეთი შრომა, ჩუმი შრომა, ყველა ქველ-მოქმედებაზე უადრესია, და ვაშა მას, ვინც ამ გვარი გზით წამებულ მხარეს გვირგვინოსნობით გააბრწყინებს...

თავ. დიმიტრი (დუშიკო) გიორგის-ძე ფალავანდიშვილი

ქართულ ჟურნალ-გაზეთების თანამშრომელი და თავისუფალი ხელოვანი.

მეორე პიროვნების, თ-დ ფალავანდიშვილის ასპარეზი სულ სხვა გვარია... მისი მარჯვენა ჰქმნის ხატებებს, რომლებსაც საქართველოსა და უცხო მხარის მუზეუმებშიაც კი საპატიო ადგილი უნდა მიეკუთვნოს.

აბა წარმოიდგინეთ ვეება სიგრძე-სიგანის ფიცრები, რომელთაგანაც ხელოვანის მარჯვენას საქართველოს მწერალ-ქურუმთა სახეები გამოუჭრ-გამოუთლია და შეზავებული ხაზები ცეცხლით ამოწვით შეუქმნია... ასეთი 'ანახატობა არც მხატვრობაა, არც მოქანდაკეობა, ხოლო ფიცარზე გავლებული ყოველი განათხაჭნი, სახის ყოველი დამახასიათებელი ნაკვთი, გარშემო შემოჯდომილი შესაფერი ქარგები სტოვებენ ისეთ შეზავებულ შთაბეჭდილებას, რომ ერთმანეთში არევა იმისა, თუ ვინ — ვინ არის, ყოვლად შეუძლებელია...

შოთა, ილია, აკაკი, ვაჟა, დიმ. ყიფიანი, მერანზე მჯდომი ნიკ. ბარათაშვილი, საბა ორბელიანი, დავით გურამიშვილი, ლადო მესხიშვილი, გ. ერისთავი და სხვანი — აი ის დიდებული ჩვენი ქვეყნის მნათობნი, რომლებიც თ-დ ფალავანდიშვილის დიად ნიჭიერებას ჰქადაგებენ. განსაკუთრებით კი შოთა, ილია, ვაჟა (ახალი სურათი) და საბა ორბელიანი ნამდვილ მაღალ ხელოვნურ ნაწარმოებს წარმოადგენენ.

და ეს მშვენიერებანი უფრო გაბრწყინვალებულად გეჩვენებათ, რადგან მოთავსებულნი არიან ამ ხელოვანისავე მიერ სულ პატარ-პატარა ხისაგან, სრულიად ულურსმოდ აწყობილ-აშენებულ საკანგებო სამ ვებაა ოთახში, რომელთა მოხდენილი გეგმა და შესაფერისი წესით გამოფენილი ნამოქმედარნი, მათ სანახავად შესულ ადამიანს, ყოველ გვარ დარდს ძლევის კვერთხით გაუპობენ და აღუნიშნელ ექსტაზში შეაცურებენ...

...ნეტამც აღსრულდეს და რომელიმე საზოგადოება მათ გამოფენას იკისრებდეს.

ეს იქმნება უკვდავი ძეგლი საქართველოს მნათობთა, ეს იქმნება სიმბოლო დიადის ხელოვნებისა და, ამასთანავე, შეფასება (და არა ცარიელი სიტყვა) იმ ადამიანისა, რომელსაც სამშობლოსათვის სამსახური სხვა გზით უკონია და რომელსაც ხელი და ნიჭი თვისი ერის განმასპეტაკებელ ემბაზში ამოუბანია..

მიხ. კიბზოშვილი

კახელი გლეხის ჩივილი

(სცენა)

ნურას უკაცრავად, თქვენი ჭირიმე, ცოტა ზარხოშათ გახლავარ, ემანდ ყანის მკაში ცოტა მოვიჭარბე... ხომ მოგეხსენებათ გლეხის საქმე: ყველაფერში გულუხვია — შრომაშიც, ბედოვლათობაშიც და სმაშიც.

*) ყოველივე ჩამოთვლილის სწავლა ადგილობრივ მცხოვრებთათვის უფასოა, სხვა მხრიდან მოსულები კი წლიურად სამ მანეთს იხდიან.

თქვენთან ჩვენი კაცი ფეხს ვერ გაიშვერს—განა ტყუილია, რომ ჩვენ სულ სხვა ჯურის ხალხი ვართ... ჩვენ ვაჩენაში განა ღმერთი რეულა? სულაც არა... ჩვენ სხვა ყალიბზე ვართ ჩამოსხმული...

ჰო და რომ დაუფიქრდები, ეს ოხერი და ტიელი სასაცილო უკუდო ორფეხა ცხოველები ვართ ეს გლეხები—ვილა გინდა ჩვენი ოფლით არ სცხოვრობდეს: მაინც ყველა ისევ ჩვენ გვიბრიყვებს, თავში გვიჩაჩუნებს... მართალია დამცინიან ღვინოს რომ დავჰლევ, აცა-ბაცა იცი ლაპარაკიო, მაგრამ აი თუ დალაგებით არ შემოგჩივლოთ ყველაფერი, ამის მადლმა დამაკუტოს. (პირჯვარს იწერს).

ყველას თავი დავანებოთ,—ეს ჩვენივე ამორჩეული ტარშინა და იმის კუდი პისერი (აი მოსტყდეს კისერი) სულ ყეენები გაგვიხდნენ, თვალს არ დაგვახამხამებინებენ... ჰე, სწორეთ ეგენი არიან პრისტავიც და ღუბერნატორიც:—სიმართლეს ეტყვი, კბილებს ჩაგამტვრევენ, დაუძახებენ ამ ტრაჟნიკებს: აი ეს ბუნტობსო და მორჩა!... ისე მოგითბობენ გვერდებს თოფის კონდახებით, როგორც პეპუას ღოლი... სუ ნემეცური ყუმბარასავით დაგაყრიან კონდახებსა და მუჰტებს.

პა პა პა პა! მე რომ მაგათ მუცლის მოლორებას ვუყურებ ხოლმე, ღმერთმა ჩემს სახლში მაგათი ფეხი არ მაჩვენოს... იმ დღეს რომ ქვრივ სალომეს სადილი გადაახდევინეს, შვილი გაგინთავისუფლეთო!... მაგათმა მზემ მაგათ გაუნთავისუფლეს... ნიატ, მე კარგათ ვიცოდი, რომ განთავისუფლებული გახლდათ (უკანასკნელ სიტყვებს ჩუმათ ამბობს, თან აქეთ იქით იცქირება). ცოტა დინჯათ მოვიქცე, თორემ იქნება მე სისხლი მომემატა?? ბევრი კი არ უნდათ, ხელათ გამომიშვებენ ცხვირ პირიდან. ჰო! მე რო იქ იმათ დაძღომას ვუყურე: ვაი, ვაი რამდენი შესძლებია კაცს, ბიჭებო! ის გზირი, გზირი! სანამ ერთი ძვალი დარჩა გამოსახრელი, იქაურობას არ მოეშვა. არა, ე ბეჩავ ხალხზე რომ ესე არიან გამარჯვებულები, ნამეტნავათ ი ჩვენი „პისერი!.„

ეჰ, ბევრი რამა გვაქვს სათქმელი, მაგრამ რა ვქნათ? აი ცხონებული კაკია იყო ამოღებული ხმალი, იმითვინ ეჯავრებოდათ ამათთანა ხალხს...-ოოო ის რომ ერთხელ ღვდელს დაადგა: ახალი ლოქო რომ მოვიტანო ზურგიელის მაგივრათ, იმასაც თავს მოაჭრიო? ერთხელ მთავარი ცილენ მიცვალებულზედ ეკითხება: „შევიმოსო თუ არაო“' ვითომ შამ-სილს მეტი ენდომება ფული. კაკიამ მოკლეთ მიაძახა: „ე კვდარი კი დამარხე და გინდა რაც გაცვია—ეგეც გაიხადეო!..“ ეჰ, ცხონებული ისეკი არ იყო შამძლე! აკი ღმერთი არა სწყალობს ვინც ღვინოს არა სომს, საყდარში არ დადისო. რა ვიცი, ის საყდარში ფეხს არ შესდგამდა, ღვინოს არა სვამდა, მაგრამ მაინც ღმერთი იმისკენ იყო.

მე შენ გითხრა ვერა ჰქონდა ცხოვრება და დოვლათი!?

არა, მაშ მე მწყალობს ღმერთი აი გუშინ მესამე კალო გავლეწე და თავი-ბოლო სახლში ხუთი ლიტრა შავიტანე.. ვინ გინდა, ლიტრი ნით ჩემ კალოზე არ გაჩნდა! ამ გეურქასი და მეფარჩე სარქისასი მიკვირს, როგორ გულთმისანივით გაიგეს, რომ წელს პური ექვს მანეთად გახდებოდა—როგორი პირობა ჩამომართვეს ამ ეშმაკის წიწილებმა: თუ კალოზე სამ მანეთად მოგვცემ ჩვენი ლიტრიანით, დაგახარჯინებთ ნისიათაო... ე ე ე ! ნახე ძაღლის თავი სად მარხებულა!!!

ე ორიოდე ვაზი ეხოკა, აქედინაც ხომ ცარიელი დავრჩი. ეხლა მობრძანდნენ და გაიტანონ გულ-უხვად, ძალ ან სეირს კი ვუყურებ,—ცარიელი კაცი ქვაზე მაგარიაო—მობრძანდნენ ი ვილაც გერმანია თუ ჯანდაბაა, ძალიან დღეს კი დამაყენებენ იმათმა მზემ: სადაც მთელი ნახირი—იქ ბებრის ხბოცაო.

ამბობენ, მითომ ი გერმანიაა თუ ვილაც მენემსეები, დაზოგვით უყვართ ცხოვრებაო.. აი დედა ვაცხონე იმათი! აი წელს მეც დაზოგვით მექნება ყველაფერი: პური არ მომივიდა, ღვინო სულ ზიარება არ მექნება, შინაური ფრინველები გასწყდა, მგონი სამ დღეში ერთხელ ვიშოვო საჭმელი პური, ეგეც მაგათი დაზოგვით ცხოვრება,—ე რაღაც

ბძანებაა „თქვენი სახლ-კარი და ქონება უნდა დასწვათო“,-ოოო ძალიან არ შემაშინებენ? დიდი სიამოვნებით ჩემო პრისტავო და ღრუბერნატარო, იჩივლონ იმათ, ვისაც დიდი სახლ-კარი აქვთ დასაწველი და ბევრი ნივთი დასჭირდება, თორე ჩემ ჩალიან ქოხს ერთი პრიჩკა ეყოფა... კარგათ რომ აბურბურდეს, ხომ საჭიაკოკოლო გადახტომაზე არც კი მეყოფა—სხვა რა? რას წაიღებენ? ე მე ვიცი მართულ-გაბმული ზვრები არ გადამიკაფონ, არაბული ცხენების ჯოგები არ დამტაცონ.

ი ერთობის ხალხი რო თავებს იმტვრევდა—პროლესტარი, პროლესტარიო, აი გერმანიას მოჰქონებია ი რაღაც პროლესტროობაა: სადაც სოფელზე გამოივლის, სულ პროლესტრები კი დაუხვდებიან წინ, მა რა იქნება ქონება გადამწვარი ხალხი. მეც თავს დავუკრავ და აი, ბატონო მენემსეებო, მეც პროლესტარი გახლავართ მეთქი..

ჰაერს სწამლავენო? მაგაზე კი ვერ გვაჯობებენ: შამობრძანდნენ ჩვენ სოფელში, რამაზაანთ უბანზე და ვიწრო ორღობებისკენ ამოიარონ და თუ ისინი ამ აყროლებულს ჰაერს გაუძლებენ—ცხვირ მოვიჭრი... კიდეც ჩვენი ტარშანა იმისთვინ შორს არ აზიდიენებს ამ დახოცილ ძაღლებს და ღორებს შეიძლება გერმანელებს აქ სული შეუგუბდეთო?—აჰა, თუ ტარშინამ ჩინიც არ მიიღოს?? !

ახ, ნეტა მე იმათ საფრენ მაშინაში ჩამსვა და ერთი ღამე ადგილიდან გადმომახედა,—ან კიდევ ერთი ისეთი მაშინა საკუთრივ ხელში ჩამაგდებინა—აი გიყვარდეს, შა ვიტყუილებდი ამ ჩვენ კისერ მოსატეხ პისერს და ტარშინას,—ერთი ხელადა ღვინოს ჩავიდგამდი და თვითონვე შამოვიდოდნენ, არა ხვეწნა დამჭირდებოდა.—აქავე ჩავსხავდი იმ ჩვენ წურბელა გასუნილ გეურქას, ბაღოს, სედრაკას, პეპიას ბიჭს. ავიყვანდი ზეცამდი, — იქიდან ერთი გოდორივით ამოვატრიალებდი და—ჰერი ბიჭო!—მივაძახებდი: ამენდე თქვენი დაძვირდა, დაძვირდა მეთქი...

ეხ, ბატონებო, ცოტა თავი მოგაწყინეთ ყბედობით, ნურას უკაცრავად: ზოგი ეს უნდა ვსთქვათ და ზოგი ის მაშ რით მოვიფხანოთ ეს გამწარებული გული. .

ღამე მშვიდობით ბრძანდებოდეთ.

„გენო“

ავი თვალი

(გაგრძელება იხ. „თ. და ც“ № 35).

ერთხელ რასულას ბედმა გაუღიმა, ვიღაცას შემწეობით და ხვეწნით ერთ ბეგთან ტყის ყარაულობა მისცეს. იმის მოვალეობა იყო, ერთს სოფელში მჯდარიყო გამუდმებით და ვინც ხეობიდამ რამე ხეტყის მასალას გამოატარებდა, თუ ბაჟი არ ქონდა გადახდილი, უნდა დაეჭირნა. რასულა ცას დაეწია, სისწრაფით მიატოვა ის სოფელი, სადაც მას მოსვენებს არ აძლევდნენ და რომელშიაც იმდენს მძულვარებას გრძნობდა. რასულა თითქოს გამოცოცხლდა, განახლდა, ისეთი ჯიელი სული და ღონე მიეცა და ისეთი მხიარული მის ათასნაირად დანაოჭებულ შუბლს, რომ ადამიანს ეგონებოდა მეორედ დაბადებულაო. მოქუშული სახე გაუმხიარულდა და როცა მივიდა თავის ახალს საცხოვრებელს სოფელში, რომელიც საუცხოოდ გადაჭიმულიყო შიგ ხეობის პირში, რასულას ხომ სული გაუნათლდა მის დანახვაზე.

— ოჰ, რა მშვენიერი და ლადი ყოფილა ეს სოფელი, რა საუცხოო ჰაერია, აქ კაცს რა მთჰკლავს, მშვენიერი ბროლივით წმინდა წყალი და სუნელოვანი საღი ჰავა. აქ მკვიდრად უნდა გავიდგა ფეხი და სიკვდილამდის აქაურობას არ მოვშორდები, ამბობდა თავის გულში რასულა.

მართლა საუცხოო მდებარეობა ჰქონდა სოფელს. მთის ორთავე კალთაზე გადაჭიმულს მთლად მწვანეში და ტყეში ჩაფლულს სოფელს შუაში ჩამოუჩხრიალებდა მთის გამონა-

წური მუდამ ქაფქაფა, თოვლის ფიფქივით ხუჭუჭა მდინარე, რომელიც საყვარლად მიი კლანკებოდა ვიწრო ხეობაში. ირგვლივ მთის ფერდობებზე საყვარლად ალმართული კაკლისა და წაბლის უზარმაზარი ხეები, რომელთ შორის ამოფარებულიყვნენ წითელი კრამიტით გადახურული პატარა სახლები, კოხტა, მორცხვი პატარძალსავით გამოიცქირებოდენ მთის ძირიდან. უნდა გენახათ სოფელი, გაზაფხულზე, როცა კაკლის მძლავრი სუნი და წაბლისა და ცაცხვის სუნელოვნება ყნოსვას გიტკბობდათ და სანატრელ სამოთხედ ჰქმნიდა იქაურობას.

რასულა უზომოდ ხარობდა, ლაღობდა მისი დიდის ხნით გაბოროტებულ-შეწუხებული სული და გული. მას ეხლა ყოველივე წარსული ავიწყდებოდა, განვლილ უბედურებას ალარაფრად აგდებდა და თითქოს ეხლა იწყებდა განახლებულს ნეტარებით საგსე ცხოვრებას. მცხოვრებლებთან ცდილობდა კარგი განწყობილება ჰქონოდა და სიამტკბილობით მოქცეოდა ყველას და სასიამოვნო კაცი ყოფილიყო. ყველას პატიოსნურად თავაზიანად ეექცეოდა და არავის წყენინება არ უნდოდა. სოფლელებსაც პირველად მეტად ღვთისნიერი კაცი ეგონათ, მით უმეტეს რასულა ყოველთვის უკლებლივ მეჩეთში დაიარებოდა, დღეში ხუთჯერ ლოცულობდა და სხვა.

მაგრამ ჩქარა დარწმუნდა რასულა, რომ ყველა ეს ამაო იყო. ის ბოროტი ვარსკვლავი, რომელზედაც რასულა დაბადებულიყო, მუდამ უკანა სდევდა და ვერსად დაემალებოდა, ვერსად გაექცეოდა და საცა გინდა წასულიყო, ყველგან მიაგნებდა და იპოვიდა. ასე იყო აქაც. მივიდა თუ არა რასულა სოფელში, მაშინვე ვიღაცამ შეიტანა ამბავი, რომ იგი ავი თვალის პატრონია და უფრთხილდითო. სოფელიც გატვრინული თვალყურს ადევნებდა ყოველ მის ნაბიჯს და შიშით მოელოდა მართალი იქნებოდა მოტანილი ამბავი თუ არა.

ერთხელ რასულა ბეგთან წავიდა ჯამაგირის მისაღებად. ბეგი თურმე აივანზე იჯდა თავისს პატარა ერთად-ერთს ვაჟიშვილს ეთამაშებოდა, რომელიც ერთის თვის წინად ძალიან ავადა ჰყავდა და იმისი მორჩენის იმედი არავის ჰქონდა. რასულამ მიიღო თუ არა ჯამაგირი, სოფელში დაბრუნდა, მაშინვე სოფლელებმა ჰკითხეს ბეგის ვაჟიშვილის ამბავი.

— ბეგის ვაჟიშვილი ისე განკურნებულა და გასუქებულა, რომ სულ ჩიტივითა ხტისო, ახარა ყველას რასულამ.

მეორე-მესამე დღეს ამბავი მოვიდა სოფელში, რომ ბეგის ბავშვი აივნიდან გადმოვარდა და ფეხი მოიტეხაო. სოფლელებმა მაშინვე რასულს დადეს ხელი და ერთხმივ გაიძახოდნენ. მაგ წყეულს რასულს უცია თვალი და იმიტომ გადმოვარდნილა აივნიდან ბეგის გაჟიშვილიო. ბეგამდისაც მივიდა ეს ამბავი, მაგრამ ის არაფერს ყურადღებას აქცევდა ამგვარს ხმებს.

ასე განვლო ზამთარმა, მაგრამ ცუდს საქმეს უპირებდა რასულას გაზაფხული. ბეგის ვაჟიშვილის ამბავს ეხლა სხვა ამბებიც ემატებოდა. ერთს საღამოს სოფლის თავს საშინელი გრგვინვა გაისმა, შავმა ღრუბელმა სოფლის ჰერი შეხუთვა და სულთამხუთავ ასასივით ვიწრო ხეობას ყელში სწვდა. ჭექა-ქუხილი ერთმანეთში აირია, უცებ ცა გაიხსნა, გაიელვა და ერთს ადგილს თვალის დახამხამებაში მეხი ჩამოვარდა და სწორედ იმ სახლის ეზოში დაეცა კაკლის ხეს, სადაც რასულა პირველად მოსვლის დროს ჩამოხტა. ადამიანთაგან არავინ უმსხვერპლია, მაგრამ საბრალო გლეხს ძროხა მოუკლა და წვრილშვილი კაცი ცარიელზე დასვა. ცოტა ხნის შემდეგ სოფელში კიდევ რამდენიმე გლეხკაცს საქონელი დაეხოცა, ყველა რასულას ბოროტ თვალს მიაწერეს.

სოფელი აიმრიზა, ალმაცერად დაუწყეს ცქერა რასულას. მაგრამ საქმე ამით არ გათავდა. გაზაფხული ძალიან ავდრიანი იყო. ერთ ღამეს საშინელი წარღვნისებური თქეში მოვიდა და ქვეყანას წალეკვას უპირებდა. პატარა წყნარი მდინარე ხეობისა უშველებელ, მრისხანე ღვათქაფად გადაიქცა, მიეცა სოფელს, ააწიოკა, ააოხარა, ნახევარზე მეტი სოფელი დაანგრია, სახლები, ბაღები წაიღო ულმობელმა ნიაღვარმა და ცარიელზე დასვა სოფლელები.

ეხლა კი მოთბინებიდან გამოვიდა სოფელი და შესძახა:

—ეს სულ მაგ რასულას ბრალია, მაგან თვალი სცა ჩვენს მარგალიტივით სოფელს, შეშურდა მაგ კუდიანს სოფლის ადგილ-მდებარეობა.

— თუ მაგრე არ არის. —გაიძახოდნენ მეორე: ამდენი ხანია ჩვენი სოფელი აქ არის და არვის ახსოვს, რომ ასეთი უბედურება დატრიალებულიყოს, სულ მაგანა სცა თვალი ჩვენს სოფელს, რაც ეგ აქ მოვიდა, ჩვენს სოფელს ხეირი არა აქვს.

იმათ ხმას აჰყვნენ, რომელთათვისაც სასარგებლო არ იყო რასულას, როგორც ტყის ყარაულის იქ ყოფნა და მეორე დღეს ბეგს მიადგნენ კარზე:

—ეგ კუდიანი რასულა მოგვაშორე თავიდან, შესჩივლეს ბეგს სოფლელებმა: რაც ეგ მოვიდა ჩვენს სოფელს ხეირი აღარ აქვს, საქონელი ამოგვიწყდა, ფრინველი აღარ შეგვრჩა და ლამის სოფელი წყალმა წაიღოსო. მაგას ავი თვალი აქვს და სულ მაგის საქმეებია, რაც ჩვენ სოფლებში უბედურება ხდება, თქვენს ვაჟიშვილსაც მაგანა სცა თვალი.

მაგრამ ბეგის ბრძანება საჭირო არ იყო. რასულას გაეგო თუ არა სოფელი გაგდებას მიპირებს და ავთვალიანობას მიბრალებსო და წასასვლელად დამზადებული ხალხი დაენახა, შეშინებოდა, სული ყელში მობჯინოდ აღარც აკივა, აღარც აცხელა, აიკიდა თავისი გუდა-ნაბადი და საჩქაროთ გზას გაუდგა.

ზ. ედილი.

(დასასრული იქნება)

მკითხველთა წერილები.

რედაქციას ხშირად მოსდის კერძო წერილები, რომლებიც მკითხველთ ახსნითებენ ჩვენის ცხოვრების ამა თუ იმ საზოგადო მოვლენას. რადგან ასეთ წერილებს საზოგადო ხასიათი აქვს, რედაქცია დრო-კამოშვებით და ბეჭდავს ხოლმე.

ქვემორე მოყვანილ წერილს უცვლელად ვბეჭდავთ, მცირე კამონაკლისით.

ვაჟას დაფასება

...ამ დღეებში დაგბრუნდი სახლში. წავიკითხე გაზეთში ვაჟა-ფშაველას კარგი ტვალების ამბავი. რასაკვირველია, არ მესიამოვნებოდა, ბირიქით...

ჩენ ქართველები ოინის ხალხნი ვართ, ან ჩვენ ვხუჭავთ თვალებს, ან სხვები გვგონია თვალ-ხუჭელა: ან ჩვენა ვართ ურუები, ან სხვა გვგონია ურუები. კაცო, მამ ეს რა არი? ნუ თუ არ უნდა გვრცხვენოდეს ჩვენი თავისა? მთელი ოცდა-ხუთი ოცდა-ათი წლის განმავლობაში მარტოკა ეხლა აღმოჩნდა ობილი სიტყვა და თბილი დუკმა თითქოს იგრძნეს (თუ ვიგრძენთ), რომ ჩქარა უნდა მომკვდარიყო და შეობლიერი მზრუნველობა აოუჩინეს, სულადმყოფოში მოგვთავსეთ, ექიმებიც შეუჩინეთ და ხვა და სხვა... მერე როგორი მზრუნველობით. ქართველი ქალები, მოწყალების დები ყველიდნენ!!! ნახეთ რა ბიჭები ვართ? კარგი და რომ ეს ომიანობა არა ყოფილიყო და ქართველი ჯარის კაცებისთვის სასავადმყოფო არ გაეხსნათ, სად ედარსებოდა ვაჟას სიკვდილი? სად დავწყვნდით? ვინ მოუვლიდა? ჩახაში გამოხვეულ, ჩუსტებ-დასველულ კაცს ვინ გაუდებდა კარს. ეველანი არა? ჭო, ეველანი მხოლოდ მშრალი სიტყვით დიახ, მშრალი, გამოფიტული სიტყვით, ისე როგორც ზოგიერთებმა ცხელრის წინაშეც კი წარმოსოქვეს და სხვათა შორის, იმისიც-კი არ შერცხვათ და ქალეანას ამხიდეს, რომ „ამისთანა მაღალ ნიჭიერს კაცს არცერთი შვილი არა ჰყავს შესაფერისათ გამოზდილი“. . ვი, სიბეტეგ!... კანა ამაზე მეტი კიდენ იქნება!... ვინცამ სიტყვებს ამბობდა, რატომ არა ფიქრობდა, რომ ბიჭველი ომას მიუძღვის დანაშაული, ვინც ვაჟას შინაური ცხოვრება იცოდა. იცოდა ისიც, რომ არა ჰქონდა საშუალება ჩვენს მთის არწივს (როგორც უწოდებენ) თავისი ბარტყებისთვინ მოეარა, დეებუმბდა და დამაზი ბასრ ნისკარტ კლანჭებით გეეშო თავის სამეფოში. ეს ხომ ეველამ იცოდა და ჩვენც კიცოდით... რატომ ის სიტყვები, რომელიც გვიებიდი გვამის წინ მარგალიტიეთ ცვიოდა და ოფანტებო-

და, 10-15 წლის წინად კაზეთის ფურცლებზე არ იწერებოდა? რატომ, მანამ დრო იყო, საზოგადოებას არ ამცნეს ჩვენი დიდი ბუმბერაზი კაცის უდროობა. განა არ შეეძლოთ, დახმარება აღმოეჩინათ! განა ქართველი საზოგადოება ვერ შესძლებდა დირსეული კაცის შვილები, დირსეულად აღეზრდნა? დიახაც, შეეძლო, მაგრამ... „მაგარია“ ის არის, რომ ზოგს ვაკას ჩოხა არ მოსწონდა, ზოგს სახელი, ზოგს იმისი საცხოვრებელი სოფელი, ზოგს იმის ნაწერები, ზოგს რა, ზოგს რა და ამიტომ უეურადღებოთ იყო მიტოვებული. და ეხლა თუ თბილ-თბილი სიტყვები ვადირსეთ და დიდათ ვეამადდეთ, იმიტომ რომ სხვა ერთვნებაში ჩვენი ოჩატორობა არ ჩაიბრდიდოს და იტოდეს ისტორიამ: მოკვდა კაცი შიმშილ-გაჭირვებაში და უკანასკნელ დღეს საფლავის კარამდინ აცილებენ და პატივს სცემენ, რომ კაიგოს ხალხმა ამა და ამ კაცმა ასეთი დამაზი სიტყვა წარმოსთქვაო...

ვაშა!..

განა ჩვენ ნაკლები სიტყვები ვიცით მშვენიერ გაშლილ სუფრაზე თუ მასხვინძელი კარგი და გულუხვი გეგვეს? (თუ კი ქალაშვილებიც არიან, ბა ნახე როგორი მეცნიერული კორიანტელი დადგება)... სწორედ დოთი კაცის გაშლილი სუფრა მაგონდება..

მაგრამ მცირე წლოვან შვილის გაზრდას ეხლა ხომ დაჭირდნენ?... ვნახოთ რა გამოვა: სჯობიან გვიან, ვიდრე არასოდესო, თუ ვაკას უკანასკნელი ნატვრა მაინც აღუსრულდეს..

..ოოსებ, ნუ გამიწყრები, თუ ჩემი გულის ნადები გაგიზიარე; რა ვქნა, რამდენიც ტრემლი ჩამომდიოდა დასაფლავების დროს ნათქმომ სიტყვებზე, იმდენი მეტად მტანჯავდა ის, რომ ცივი ხალხი ვართ და თბილი სიტყვები კი ვიცით...

ვანო მესხიშვილი

ვინ ვის ეომება?

(საუბარი სოფლად ომის შესახებ)

— ახლა შენ ეს მითხარი, ჩემო გლახუ: რუმინია რომ ოსმაღლეთს ჩაუდგეს „კლიტიკაში“ და ზარბაზნები მოა_ოლოს, ამერიკა რაღას იზამს მაშვინ?

— ამერიკა?.. ამერიკამ, შე კაცო, ვგონია დააღოს პირი და მიაშტერდეს მათ თუ?.. წამოუსვამა ხელს თავის ჯარს და ეცემა „პარიჟიასა“. მას რომ აჯობებს—მივარდება პრუსიაა თუ პრასია—იმას და სულ თლათ მიწასთან გაასლექს.

— იმე, იმე, შე კაცო, მერე ინგლია არ მიეშველება პრუსიას თუ?

— რა მისი ჯავრი აქ! იმას თურმე მისდგომია დარდანელის სახელმწიფო და საცაა თლათ ეიღებს...

—ყველა კაი, მარა ეს კიტაია და იაპონია ვითომ რეიზა შეჩერდენ და აღარ ომობენ:

— შე კაცო! ყველამ რომ იომოს, მაყურებლად ვილა დარჩება?

— მაშ, რავარც ეტყობა, ძაან მოჭირებულშია ომის საქმე?

— ძაან, ძაან, ჩემო როსტომ!

გუგული

წერილი ფშავეთიდან „ჩვენს ვაჟას“.

შენც განისვენე, უკვდავო ვაჟო! განშორდი წუთის სოფელსა!... შენ გარდიცვალე, მაფრამ კი... არ მოკვდი. და არც მოკვდები, იცოცხლებ შენ ჩვენს გულში მარადის.

აბა როგორ გაიმეტებენ სასიკვდილოდ თავის მშობელს ლუხუმი, კვირიაი, ლელაი და ზეზვაი. რა რიგ მზრუნველობით შემოგევლება თავსა და შეგიხვევს წყლულს ლელაი. ცრემლით დაგიბანს ჭრილობასა. მაგრამ არც კი იტირებს გმირი ქალი, შენსავით ანდამატის გულით.

როგორ გაგიმეტა ნეტა შავმა სიკვდილმა სასიკვდილოდ, მთის ტურფა ყოილო?

კვლავ შავიკრიფენით ლაშარის გორზე, ვაჟავ! შენ გელოდებოდით... მთელი დღე-ღამე გელოდეთ, არსად იყავ შენ კი. ლაშარის გორს მიეკრა მკრთალი ვარსკვლავები ცეცხლებისა. ცეცხლები რაღასაც ჰგრძნობდნენ და ოდნავ ბჟუტავდნენ. გათენდა დილა. ვინ რა იცოდა რა მოგველოდა. ბერი ლუხუმი მიუახლოვდა სასანთლეს, თანაც თვალ-ცრემლიანი გზისკენ გაიყურებოდა,

ცუდ ლიშანმა რაღაცა უთხრა შენ ლოდინში. ეშინიათ უბედურება ხომ არა დაატყდაო.

აგერ ობოლი კვირიაი და ლელაიც გამოჩნდნენ გაბრაზებულის სახით. ხატს მაღლი მოსთხოვეს... „წყალობაო ხატისა!" შემოუძახეს ხალხსა.

ხალხი მდუმარეა. სიჩუმეა.. არაგვის მწუხრი სევდიანი ჩქეფა მოისმის.

აგერაი, სანათაიც გამოჩნდა. შავებ გაუხდავ, ქრელები ჩაუცვამ. სანათას მოჰყვებიან სხვა დედებიც. სანათა წინ მოუძღვება, მაგრამ ნიშამდე აღარ მიუშვეს. ეხლა ლუხუმი დაადიდებს ჯვარსა. შენდა გელიან, ძვირფასო მშობელო, შენგან შობილნი.

ის კი აღარ იციან—შენ თავს რა ამბავია, რა დაგატყდა!

უცებ დაჯავრიანებულად გაისისინა სიომ. არაგვი უფრო მწუხრად, სევდიანად და ხმა მაღლა ამჩქეფრდა. სალი კლდეები უფრო დაიღრიჯნენ. მთის მწვერვალოებს ნისლი მოეხვია თეთრ ჩადრივით, თითქო ჩადრში გახვეულები სტირიანო, ცაც მოიღრუბლა და დაიწყო კოკისპირული ცრემლების ფრქვევა.

ეს ღა აკლდა ლუხუმის გრძნობასა მან ყველაფერი გაიგო და ატირდა... ატირდა ისე, რომ არ აიწერება. სხვებსაც, როგორც იყო, გააგებინა.

„ვაჟკაცო, შენი სიკვდილი, ვაჰმე რა დიდი ბრალია!" — აღმოხდა დედათ გულიდამ მწარე ამონაკვნესი. სუ ყველანი სტირიან გულ-ამომჯდრები. სტირიან...

ტირილი ხომ დიაცთ საქმეა, მაგრამ ეს აღარ ახსოვს ფშავლის შვილებსა. შენ ახ ოვხარ მარტო, ძვირფასო, უკვდავო ჩვენო საკუთარო ვაჟავ! ნამდვილო ვაჟო!..

ლაშარელაიც კი გამოეცხ და, მაგრამ თეთრ ცხენზე აღარ იჯდა, აღარ პირმცინარე იყო. ისიც დაღონებულიყო.

შენ დაკარგვით პირველად ის არ მოხვდა ბუნებასა პირველად იმან გაიგო უბედურება. ბუნებას დაეკარგა თავისი ენა. შენ ხომ ბუნების ენა იყავ. ბუნების მესაიდუმლე. შენ ბუნებას ამცნობდი თავის ჭირ-ბოროტსა, ბუნება კიდევ შენა. იმედიანათ შეჰყურებდით ერთმანეთსა. ბუნების სევდისაგან გავიგეთ ჩვენაც ეს თავზარ-დაცემის ამბავი. სიომ შეგვატყობინა, ნიავმა, თორო ხომ იცი ბაის ამბავი მთაში ძნელად ადის, ძნელად აქვს კაცსა.

ოჰ, რა განრისხებული, რა გაბრაზებული გაჰკივის ეს არწივი, ამასაც რაღაცა მის წვდა ყურში, ლაშარის გორის მაღლა, ძირს კი გლოვის ზარი მოისმის. იგი, არწივი, თანაუგრძნობს ჩვენს სევდას გაიგო მოძმის სიკვდილი..· ღონემ უღალატა, უნდა, რომ მთის წვერზე დაეცეს და იქ დალიოს სული, მაგრამ ამაოდ. დაბლა სადღაც ქალაში დაეშვა, სევდიანის თვალით შეჰხედა ჯერ სპეტაკთეთრსა და ახავერდებულ მწვერვალოებს, მოიგონა თავის წარსული და ისე დალია სული.

შენც ხომ ასე მოგივიდა ჩვენო ვაჟავ! ჩვენო არწივო! საკუთარო ჩვენო!!.

შენც უნდა დარჩე მანდა ბარში? უნდა იყო სულისა და გულის შემხუთავ ჰურში? შენ ხომ მთის შვილი ხარ; მთა გიყვარდა! მაშ რა გინდა მანდ!

მაღლა, მაღლა მთის წვერზე, თორო.. მძლავრმა გრიგალმა უნდა გიმღეროს შენ ნანა... უნდა გესმოდეს არწივის ხმა. შენ ხომ მთის არწივი ხარ. შენ საფლავის გორაკზე უნდა ჩამოჯდეს არწივი, იქ დაისვენოს და გიამბოს მსოფლიოს ამბავი, ქვეყნიერობისა· ქუჩი უნდა იდგეს შენს ახლო, რომ მალ მალე ებაასო. დეკა და ღვიანი.. იქაც ხომ გიყვარდა. ყველაფერს გიშოვეთ მთის შვილო!..

აქ!.. აქ!!.. მთაში!!.

მაგრამ ვაი, რომ ესაც არ იქმნა.

ნაქერალაში შეგროვილ თუშებსაც გაუგიათ და გტირიან. ხახმატშიაც გადასულა ხმა. ხევსურნი მწარე ნაღველს მისცემიან. გტირიან მთიელნი, მთის შვილო!

გტირით ფშავლის შვილები, ჩვენო ფშაველო ვაჟო!..

ფშაველი **გოგოლა გაბიდოური**

ქართული სახიობა

სოფ. ბუკვისციხეში (გურია) ის შაბათს 8 აგვისტოს ადგილობრივ სამრევლო სკოლის შენობაში, სილ. თოდრიას რეჟისორობით, ადგილობრივმა სცენის მოყვარეებმა წარმოადგინეს „დარისპანის გასაჭირი" დ. კლდიაშვილისა და „ბუტიაობა" აკაკისა. ორივე პიესამ კარგად ჩაიარა. „დარისპანის გასაჭირში" მეტად კარგად შეასრულა მიხ. შარაშიძემ დარისპანის როლი. შეუდარებელი იყო „კაროჟნას" როლში ქსენია ჟოჟიკაშვილი, რომელიც პირველად გამოვიდა სცენაზე და დიდის ხელოვნებითაც შეასრულა ეს რთული როლი, კარგე-

ბი იყვნენ: თამარ ჟღენტი (მართა), თამარ ჟოჟიკავილი (პელაგია) და ი. სიხარულიძე (ოსიკო). „ბუტიშაობაში“ აღსანიშნავია მხოლოდ ვანო ჟოჟიკაშვილი (არისტო იმერელი) და მისი და თამარ (ბაბალე—გოგო), რომელთაც თვისი მოხდენილი თამაშით საზოგადოება ბევრი აცინეს. ბოლოს გაიმართა დივერტისმენტი: გ. ქუჩიშვილმა, ი. სიხარულიძემ და „ღრუბელმა“ წაიკითხეს თავ-თავიანთი ლექსები, რითაც საზოგადოება დიდათ ასიამოვნეს. ბევრი აცინა საზოგადოება გრიშა შარაშიძემ („ყალთამანმა“) მოხდენილი გურული სცენების კითხვით წარმოდგენის წინ ვანო ჟოჟიკაშვილმა ვაჟა ფშაველაზე სიტყვა წარმოსთქვა და საზოგადოებამ მგოსნის ხსოვნას ფეხზე ადგომით პატივი სცა. წარმოდგენას საზოგადოება საკმაოდ დაესწრო, მიუხედავათ ავდრისა. შემოსავლის წმინდა მოსაგები გარდა ნაწილისა, რომელიც დაჭრილთა სასარგებლოდ მთავრობამ წაიღო, გადიდო ადგილობრივ უფასო სამკითხველოს სასარგებლოდ.

ამავე სცენის მოყვარეებმა ხსენებული პიესები დადგეს ერკეთში, ერკეთის სამკითხველოს გამგეობის დავალებით. იქაც გარდა იმ ნაწილისა, რომელიც დაჭრილთა სასარგებლოდ გადაიდო, შემოსავალის წმინდა მოსაგები მოხმარდა ერკეთის ადგილ სამკითხველოს. დიდი მადლობის ღირსია ვანო ჟოჟიკაშვილი და დები მისი თამარი და ქსენია, რომელნიც ყოველ წლობით ენერგიულ დახმარებას უწევენ ყოველ მხრივად სოფ. ბუკისციხეში წარმოდგენების მართვას.

დამსწრე

სოფ ახალ-გოკრში 12 აგვ კნ. ანასტასია ერისთავის თაოსნობით, ადგილობრივმა სცენის მოყვარეებმა წყლისგან დაზარალებულ იმერეთისა და აჭარელების სასარგებლოდ წარმოადგინეს „კეთილი და უმანკო ანგელოზი“ 3 მოქ. დ. ერისთავისა და „უჩინმაჩინის ქუდი“ 1 მოქ. გ. ერისთავისა...

თუმცა დეკორაციების უქონლობა და სხვა მრავალი დამაბრკოლებელი მიზეზი ხელს უშლიდა ახალგაზრდა მომუშავეებს, მაგრამ ყველა ეს მიზეზი საერთო ძალით გადალახეს და წარმოდგენა კარგად ჩაატარეს... მოთამაშეთა შორის განსაკუთრებული ყურადღება მიიქციეს ქ-ნმა ნ. ერისთავის ასულმა,—მოხდენილი, ცოცხალი თამაშით სრულად დაგვიხატა პეპელასავით ცქრიალა სონა და ვარდო; ქ-მ. ელ. პავლიაშვილის ასულმა—ნატალიას და სუსანას როლი მშვენიერის განსახიერებით, და თამარ ერისთავის ასულმა (ლიზა), ბ.მ. ოსიტაშვილმა (გრიგოლ და მარტირუზა) ხალხი ძლიერ აცინა, მხოლოდ სიარული მეტად მოუხეშავი ჰქონდა 100 წლის ბებერსავით თავ-ჩაღუნული დადიოდა და სუფლიორს ჩასცქეროდა (როლი კი ზეპირად იცოდა). დ. არავიაშვილმა ანტონი და კიკოლიკა უნაკლოდ დაახასიათა, გ. ცაგარელმა—კოტე და ჭ. ალექსიშვილმა—ივანე.

წარმოდგენის შემდეგ ს. ალექსიშვილმა ზეპირად წაიკითხა „სადღეგრძელო“ და აკაკის ლექსები. ხალხი ბლომად დაესწრო, როგორც ახალგორიდან, აგრედვე ახლო სოფლებიდანაც. შემოსავალიც რიგიანი იყო, და დანიშნულებისამებრ გაიგზავნა...

კანრაე

წვრილი ამბები

◆ იტალიის გამოჩენილ დრამატურგს გაბრიელ დ, ანუნციოს სთხოვა ჩვენმა თანამემამულემ, ცნობილმა მოცეკვავემ ელი ჩეროვმა (ელ. ჩერქეზიშვილმა) ნება მომეცით თქვენი ახალი პიესა ქართულად ვათარგმნინო წარმოსადგენადო. გ. დ, ანუნციოს ნება მიუცია და ქართელი გამოცემისათვის წინასიტყვაობაც დაუწერნია, თუმცა ამ პიესის გადათარგმნის ნებას არავის აძლევდა. პიესა ერთ მოქმედებიანია, ცეკვა სიმღერებით.

◆ მეფის მოადგილის სამმართველომ ნება დართო ს. ერთაწმინდელის ერთმოქმედებიან დრ. ესკიზის „ლუჯი ხალათის“ წარმოდგენისა.

◆ ლიტერატურთა წრის დაარსება განუზრახავთ ქუთაისში. თაოსნობს გ. ტაბიძე წესდებას ამ მოკლე ხანში წარადგენენ დასამტკიცებლად

◆ დღეს იწყება სახალხო თეატრის სეზონი კ. შათირიშვილის რეჟისორობით და სცენის მოყვარეთა მონაწილეობით წარმოდგენილი იქნება „იმედის დაღუპვა“.

◆ სართიჭალაში 22 აგვ. ადგილობრივმა სცენის მოყვარეებმა ი. თარალაშვილის მონაწილეობით წარმოადგინეს „ქოხში“ და „ადვაკატი მელაძე“.

◆ საბურთალოს თეატრში ხვალ, 6 ენკენ. საზოგადო კრებაა ახალი არჩევნების მოსახდენად.

◆ მსახიობმა ი. ზარდალიშვილმა ზემო ქართლში დაასრულა თავისი წარმოდგენები გამართა ხაშურში—14 წარ., სურამში—6, გომში—3 და ბორჯომში—4.

◆ დ. ყვირილაში ქართ. მსახიობთა ამხანაგობა განაგრძობს სეზონს

◆ ქართ. ფილ. საზ. დარბაზში კვირას 1 საათზე პარაკლისია.

მოგნოგრობა

ცალკე წიგნად გამოვიდა „ვეფხის ტყაოსანი“. პეტრე მირიანაშვილის მიერ ხუთ სურათად გადმოკეთებული. ეს პიესა ოპერადაც იწერება. შოთას უკვდავი თხზულება ბ. პ. მირიანაშვილს ისე მოხდენით გადმოუკეთებია, რომ განსაკუთრებით შესაფერი იქნება ქართველ მაჰმადიანთა შორის დასადგმელად. წიგნი შეიცავს 62 გვ. და ღირს 30 კ.

ჯოკრ-ზაქარა, მოთხრობა სოფ. მგალობლიშვილის, გამოცემა იასონ კერესელიძისა, ბატონ-ყმობის გადავარდნის ხანას შეეხება, დაწერილია საუცხოო ქართული მხატვრული ენით. მხცოვანი მწერალი ფერადი სურათებით წარმოგვიდგენს ბატონ-ყმობის დროის ყოფა-ცხოვრებას, ბატონთა და ყმათა ურთიერთობას. განსაკუთრებით მოზარდ თაობას ასიამოვნებს და არგებს ამ მოთხრობის გულ-დასმით წაკითხვა. დაბეჭდილია მშვენიერ ქაღალდზე, შეიცავს 168 გვ და ღირს 40 კაპ.

წერილი რედაქციის მიმართ

დ ბაღდადის სამკითხველოს გამგეობა გულითად მადლობას უცხადებს ბ-ნ გიორგი სიმ. დემეტრიძეს, რომელმაც ბაღდად ს სამკითხველოს თავის ხარჯით, ერთი წლით ჟ. „თეატრი და ცხოვრება“ გამოუწერა

გამგეობის მოხდობილობით **ნინო კვირიკაძე.**

Дозволено Военной Цензурой

რედაქტორ-გამომცემელი **ანნა იმედაშვილისა**

გამოვიდა და ისყიდება
სამზარეულო

„სორაპანის“ გამოცემა ქართული და ევროპიული საჭმელების სრული

ყდით 1 მ. 40 კ. მისამართი: Тифлисъ

Типогр „Сорапань“ Мих Спир Гачечиладзе

ნომრები „ავროორა“

ახლად შეკეთებული, საუცხოოდ მოწყობილი, სუფთა, ელექტრონის სინათლით ქალაქის შუაგულს, ვორონცოვის ძეგლთან. **ნომრები ოთხი აბაზიდან.** ნომრებში სმაზარეულო, ცხელი და ცივი წყლით საბანოებით (დუში და ვანნა).

თბილისი, მიხეილის პროსპ. № 5.

ტელეფ. 13—14 (წ)

ა ფ თ ი ა ქ ი

პროვიზორის ა. ს. ახვლედიანისა

(სამხედრო ჭუჩისა და გოლოვინის პროსპექტის კუთხე)

ტფ. ქართულ ფილარმონიულ საზოგად.

სამუსიკო სკოლა

გადავიდა ახალ ბინაზე: ლერეკლოვის ქ. ზელნიცკის სახლი, № 4.

მოწაფეთა მიღება დაიწყება 25 აგვისტოდან

10—2 ს.-მდე დღისით და 5—7 ს.-მდე საღამოთი სკოლის კანტორაში. **მასწავლებელთა სია:** ფორტეპიანოს კლასი: **მ. ვ. ანდრონიკოვა—ციციანოვა, ნ. ვ. კალაშნიკოვისა, ე. ვ. ქიქოძე, ე. ი. მადატოვა-კოლტარაკისა, ე. ვ. ფოგელისა. თ. ს. შაბუროვა;** სკრიპკა: **მ. ტ. ვასილევი, პ. ა. ტიზენგაუზი;** ვიოლონჩელი: **გ. დ. დიღმელოვი;** კონტრაბასი; **მ. ი. შარფოვი;** სიმღერა (სოლო): **მ. ა. კოლტოვისა;** თეორიის კლასები: **ზ. პ ფალიაშვილი;** ხორო: **ზ. ი. ჩხიკვაძე;** ახლად მოწვეულია ფორტეპიანოზე მასწავლებელი, მოსკოვის კონსერვატორია დამთავრებული პროფეს. გოლდენვეიზერის კლასის თავისუფალი ხელოვანი **ე. დ. აბელაშვილისა.** მომავალი სამოსწავლო წლიდან სკოლაში დაარსდება სპეციალური კურსი იმ პირთათვის, რომელთაც სურთ შეისწავლონ თავისებურება ქართული მუსიკისა.

სწავლის ფასი: ფორტეპ. 70 მანეთი წელიწადში, სკრიპკა—75 მ., ვიოლონჩელი—65 მ., კონტრაბასი—50მ სიმღერა 100 მ., თეორიის კლასები—15 მ. სწავლის ფასი გადახდებათ ნახევარი წლობით წინდაწინ.

პარაკლისი გადახდილ იქნება 6 სექტემბერს, შუადღის 1 საათზე.

სწავლა დაიწყო 1 **სექტემბერს.** 1297

ქ. თბილისში გამოდის ყოველკვირეული იუმორისტული ვაჭრობა

ეფერკის ალმანახი

ეურნალის სამხატვრო და სალიტერატურო მხარეს განაგებენ ეფმაკი და **თაგუნა,** ხოლო გამოცემის საქმეს ა. ბ. ბუკია.

თანამშრომლები: ალბერტანი, ბალაბანი, ბერეზინ, ბეშა, ბაგური, ბინტ. ტ., ბენეწარი, ბოდა, მორეული, ნადეჟდინ, ფოთლ-ტეფეი, შ. ქიქოძე, შეგრდელი, ჩაკუნელი, ხუმარა და სხვ.

ეურნალის ფასი—1 წელიწადში 5 მ., 6 თვით 3 მ. 3 თვით 1 მ. 50 კაპ.

„ახალ მათრახში“ დაიბეჭდება მხოლოდ იუმორისტული შინაარსის წერილები: ლაპუსტი, მოთხრობები, ზღაპრები, ანეკდოტები. ზარადები, გამოცანები. ნაკუსები და სხ.

ეურ. დაიბეჭდება საერთაშორისო ომის ილუსტრაციები.

რედაქცია სთხოვს ყველა თანამშრომლებს მასალები გამოგზავნონ ამ ადრესით: Тифлисъ С.П. Таварткиладзе Ольгинская 6. почт. ящ. № 96 (ეფმაკის მათრახისთვის)

ახალი გამოცემა

ყველასათვის საჭირო და სასარგებლო წიგნი

უცხო სიტყვათა სრული ლექსიკონი

ანუ ქართულს ენაში შემოსულ უცხო სიტყვათა ახსნა-განმარტება

შედგენილი იოსებ იმედაშვილის მიერ

მეორე შევსებულ-შესწორებული (პირველ გამოცემაზე ბევრად ღვდიდებული). წიგნში ახსნილ-განმარტებულია სამოც ათასამდე (60000), უცხო ენათაგან (ფრანგულ. ინგლისურ, ლათინურ და სხ.) შემოსული, სიტყვა და ანდაზაა წიგნი შეიცავს ათას ექვსას სვეტამდე, ოზრდილი ზომისაა, აწყობილი იქნებ ახალი კორპუსის მთავრული და ჩვეულებრივი ასოთი, ჩასმული ინგლისურ საუკეთესო კალენკორის ყდაში, მოოქროვილ-მოვარაყებულ ასო არშიებით შემკული. ვინც ისურვებს, წიგნზე დაიბეჭდება მისი სახელგვარის პირველი ასოები.

ხელისმომწერთათვის გაგზავნით ღირს **ორი (2) მანათი** (ფულის გადახდა შელავათითაც შეიძლება: ხელის მოწერის დროს 1 მან., დანარჩენიც—წიგნის ამოსვლის ჟამს.

ხელის მოწერა მიიღება: ჟურ. **"თეატრი და ცხოვრების"** რედაქციაში „სორაპანი"-ს სტამბაში). **ფოსტით:** Тифлисъ. Ред. **„Театри да Цховреба Іос. Имедашвили.**

მიიღება 1915 წ. ნახევარი წლის ხელმოწერა

ყოველკვირეულ სათეატრო, სალიტერატურო, სახელოვნო და საზოგადოებრივ ჟურნალ

იუმორისტულ განყოფილებით და შარჟებით

ყოველგვარ ჯგუფურ-დასურ მიმართულების გარეშე.

ყოველ ნომერში დაიბეჭდება სარეპერტუარო პიესა.

ფ ა ს ი: წლით **5** მან., ნახევარი წლით **3** მან., 1 თვ. 40 თითო ნომერი **10** კაპ.

ხელმოწერა მიიღება: რედაქციაში („სორაპანი"-ს სტამბაში) დილით 9—2 ს.

მიიღება განცხადებანი ჟურნალში დასაბეჭდათ. განცხადების ფასი: ორიგებით,

ფული და ყოველგვარი მასალა უნდა გამოიგზავნოს იოს. იმედაშვილის სახელზე.

Тифлисъ, Ред. „Театри да Цховреба" **Іосифу Имедашвили**

რედაქტორ-გამომცემელი ანნა იმედაშვილისა

Типографія „Сорапань" სტამბა „სორაპანი"